

Сергій Єременко¹, Владислав Мельник²

Інформаційне забезпечення пожежної безпеки в аспекті Соціального управління єдиною державною системою цивільного захисту

1. Вступ

Постановка проблеми. Статтею 3 Конституції України сформульовано один із принципів соціальної держави, за яким людина, її життя, здоров'я та безпека визнаються в країні найвищою соціальною цінністю³. З метою захисту життя і здоров'я громадян від пожеж, підтримання належного рівня пожежної безпеки в державі створено пожежну охорону, основними завданнями якої є: забезпечення пожежної безпеки; запобігання виникненню пожеж і нещасним випадкам під час пожеж; гасіння пожеж, рятування людей, а також надання допомоги у ліквідації наслідків інших надзвичайних ситуацій.

Регулювання соціальної сфери є однією з головних функцій держави. У соціальній сфері держави цивільний захист має дві функції – ідеологічну і прагматичну. Перша функція полягає в обґрунту-

¹ Доктор технічних наук, доцент, заступник начальника з навчальної роботи, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3685-4713>.

² Викладач кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту; melnykvladyslav@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2659-9942>.

³ Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

ванні необхідності існування суспільного ладу чи можливості його модернізації шляхом реформ (ідеологія цивільного захисту). Друга функція – відпрацювання конкретних рекомендацій відносно змісту, методів й інструментів політики забезпечення цивільного захисту, спрямованої, відповідно, на зміцнення наявного ладу чи його трансформації шляхом реформ (політика цивільного захисту).

Результати аналізу наукових публікацій. Дослідженню проблематики правового регулювання забезпечення природно-техногенної безпеки увагу приділяли такі вітчизняні науковці, як Ю.Ю. Азаров, А.В. Басов, А.І. Берлач, Л.А. Жукова, С. С. Засунько, В.К. Колпаков, С.Ф. Константинов, О.В. Копан, С.О. Кузніченко, О.В. Кузьменко, О.О. Труш, А.Г. Чубенко та ін. Водночас поза увагою дослідників залишився такий важливий аспект проблематики реалізації функції цивільного захисту, як інформаційна політика реагування на надзвичайні ситуації, а також питання її законодавчого й організаційного забезпечення. Разом з тим дослідженням інформаційно-правових засад Єдиної державної системи цивільного захисту через призму вивчення інформаційного законодавства (права), практики його застосування, вирішення проблем вдосконалення інформаційно-правових відносин в аспекті правоохоронної діяльності, регулятивної та охоронної функції, захисту інформаційних прав у сфері цивільного захисту, що обумовлені низкою обставин соціально-політичного, правового та організаційного характеру, ці вчені не займалися.

Метою статті є вдосконалення механізму інформаційно-правового забезпечення функціонування єдиної державної системи цивільного захисту України в аспекті пожежної безпеки.

2. Виклад основного матеріалу

Ідейно-політичне регулювання державних заходів цивільного захисту містить економічні, соціальні та політичні основи сучасної теорії і практики цивільного захисту в соціальній сфері. Виявити об'єктивні закономірності управління процесами цивільного захисту в соціальній сфері можливо лише тоді, коли здійснюється всебічний аналіз виникнення і розв'язання проблем запобігання та протидії загрозам. Тому розглянемо кожен з функцій цивільного захисту

в соціальній сфері окремо, з урахуванням комплексності наукових засад їх дослідження.

Питання безпечного існування суспільства пов'язані з прогнозуванням його стану у майбутньому не тільки в аспекті самодостатнього існування нації, але й у загальносвітовому масштабі. Виходячи з цих позицій, за ініціативою крупних монополістів у 1980 р. була скликана перша всесвітня конференція з питань майбутнього. Головуючим і директором-організатором конференції був Ф. Фітер, менеджер, спеціаліст з управління банківськими системами, автор концепції «гуманістичного менеджменту». На конференції були названі три невідкладні проблеми, які потребують свого розв'язання на шляху у майбутнє людської цивілізації: відносини людини з самою собою (людська перспектива); відносини людини з оточуючим світом (глобальна перспектива); відносини людини з довкіллям і його ресурсами (управлінська перспектива)⁴.

Питання цивільного захисту, безумовно, мають своє підґрунтя в усіх групах суспільних відносин, об'єднаних цими трьома проблемами. Однак якщо виокремити з них суспільні відносини, які мають важливе значення для соціальної системи цивільного захисту, то можна зазначити, що відносини людської перспективи чинять безпосередній вплив на неї у зв'язку з тим, що предметом державного управління у сфері цивільного захисту є людина, її життєві цінності та зміст її життя. Державне управління, в перспективі, включає як предмет свого впливу такі важливі групи проблем: сім'я і проблеми виживання (здоров'я і продовольство); проблема сировини, енергії, транспорту. Виходячи з позицій класифікації потреб та інтересів людини, їх вплив на соціальну систему цивільного захисту можна визнати як непрямий. Наведені групи проблем мають важливе значення для регулювання соціальних процесів як їх факторів і таким чином, хоча й не прямо, впливають на систему цивільного захисту.

Зміст інформаційного забезпечення цивільного захисту полягає у зменшенні ризиків, що передбачає, що відносини цивільного захисту мають знаходитись у стані, який дозволяє убезпечувати людину

⁴ Through the 80's. Thin king globally, acting locally / Ed. by F. Feather. Washington: World future Soc., 1980. 433 p.

від загроз техногенного та природного характеру. Такі заходи визначені на законодавчому рівні як окремий напрям державного управління. Своє формальне закріплення він дістає у стратегії та доктрині цивільного захисту. Окрім того, інформаційне забезпечення цивільного захисту в аспекті державного управління сьогодні ґрунтується на сучасному етапі життя націй в умовах глобальних викликів.

Принцип взаємозалежності науки і практики зумовлює зв'язок стану розв'язання проблем управління у сфері цивільного захисту згідно з правильним вибором тих наукових напрямів, які дійсно спроможні дати реальні та ефективні результати для подальшого розвитку суспільства шляхом реформ, а не політичних катаклізмів. Державне управління в соціальній сфері, зокрема й у сфері цивільного захисту як соціальної системи, вимагає передбачливого використання методів та інструментів у справі підтримки чи трансформації наявних інформаційних систем.

У напрямі використання наукових здобутків у державному управлінні досягли значного прогресу представники школи «Нові гуманісти», або «Новий гуманізм», зокрема такі відомі філософи, як П. Мор, І. Беббітт, Н. Феретер. «Нові гуманісти» визнавали право науки на існування тільки у тому разі, якщо вона займалася вивченням явищ об'єктивного світу, прагнула знайти закони і порядок у потоці явищ. Вони не заперечували, що наука багато робить для зміцнення сили держави, сприяє збільшенню багатства суспільства. Важливішим для них була цінність способу життя, для них «внутрішня сутність людини є святим елементом»⁵.

На думку П. Мора та І. Беббітта, природна сутність людини байдужа до вищих прагнень цивілізації і культури, і тільки надприродне в людині може допомогти їй піднятися до істинного розуміння гуманності. Кращі якості в людині, як вважав І. Беббітт, можуть розвинути тільки за допомогою дисципліни.

Кризові явища, що виникають у суспільстві, «нові гуманісти» пояснювали втратою людиною контролю над собою і розраховували також, що відновлення спокою і порядку значно залежатиме від

⁵ Leander F. Humanism and naturalism. A comparative study of E. Sailliere, I. Babbitt and P. More. Goteborg: Elanders boktryckeri aktiebolag, 1937. 227 p.

волі, самодисципліни людини⁶. У зазначеному аспекті визначальну роль відіграє інформаційне забезпечення цих процесів.

Інформаційне забезпечення регулювання суспільних відносин у сфері пожежної безпеки має важливу властивість, яка полягає в тому, що у разі, коли в суспільному житті мають місце ідеологічні засади утопічного спрямування, і вони поєднуються з декларацією про побудову безпекового суспільства, які не реалізуються на практиці, а тільки декларуються, тоді цією бездіяльністю в суспільстві закладається принцип саморуйнування суспільного ладу, інформування про реальний стан у цій сфері, зокрема щодо пожежної безпеки, що дозволяє громадянам мати власне уявлення про стан справ. Об'єктивність процесів, спрямованих на безпеку суспільства, визначає специфічність систем цивільного захисту і виправдовує їх існування.

Одним з напрямів самоорганізації продуктивних сил є система «цивільного захисту», тобто основні методи і форми, якісні параметри, результати соціальної політики запобігання загроз суспільству. Державна практика протистояння загрозам за масштабом процесів цивільного захисту повинна відповідати і розмаху соціальних проблем, і чисельності населення, охопленого соціальною політикою, і затратам. Сфера цієї політики включає запобігання загрозам техногенного та природного характеру, зокрема і через інформатизацію цих процесів. Саме практика «інформатизації цивільного захисту, пожежної безпеки як її складової» потребує найбільш ґрунтовного вивчення теоретико-управлінських позицій. І не тільки вченими, але й спеціалістами-практиками, які працюють у цій сфері, розробляються і реалізуються механізми пожежної безпеки в Україні.

Можливо виокремити дві групи причин кризових процесів, які стосуються системи інформаційного забезпечення пожежної безпеки:

По-перше, політика цивільного захисту не досягла декларованої мети – запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру; досягнення високого рівня захищеності населення в питаннях цивільного захисту; погіршення стану захисту

⁶ Reiser. The promise of scientific of scientific humanism. Toward. New York: Oscar Priest, 1940. 364 p.

населення від загроз техногенного та природного характеру, зокрема пожеж; виникнення нових загроз у сфері цивільного захисту.

По-друге, неекономічність і надмірність бюрократизації системи інформаційного забезпечення пожежної безпеки, недостатність ефективності низки програм.

При реорганізації інститутів Державної системи цивільного захисту варто враховувати нерозуміння необхідності поширення заходів державного контролю, які роблять висновок про його ефективність на підставі його сприяння поліпшенню життя людей, якості їх захищеності, що повинно стати одним з головних критеріїв соціальної оцінки. Система цивільного захисту відповідає принципу справедливості, якщо на практиці скорочується різниця за обсягом і характером захищеності членів суспільства.

Успіх політики перетворень передбачає усвідомлення суспільством передумов і пропаганду прогресивних систем безпеки. Основою цієї політики є реформа процесу прийняття рішень, особливо його інформаційного забезпечення. Система цивільного захисту повинна стати ефективною відповіддю на загрози, що виникають в оточуючому людину світі. Кожен з суб'єктів єдиної державної системи цивільного захисту робить свій внесок у її реалізацію, важливу роль у цьому відіграє інформаційне забезпечення.

Державну політику у сфері цивільного захисту, зокрема з питань гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, реалізує Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України). Без інформаційного забезпечення цих процесів це видається неможливим. З метою постійного моніторингу стану з пожежами, проведення аналізу причин та умов їх виникнення, оцінки стану пожежної безпеки населених пунктів та об'єктів, прогнозування ситуації та розроблення запобіжних заходів для забезпечення безпеки людей, збереження матеріальних цінностей і створення належних умов для успішного гасіння пожеж Державна служба України з надзвичайних ситуацій відповідно до ст. 131 Кодексу цивільного захисту України⁷, Порядку обліку пожеж та їх наслідків, затверджене

⁷ Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.

ного постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2030⁸, і покладених на неї функцій забезпечує ведення єдиного обліку пожеж та їх наслідків.

Статистика пожеж свідчить, що щодня в Україні, в середньому, виникає 212 пожеж, матеріальні втрати від яких становлять 36 млн 481 тис. грн. Кожного дня внаслідок пожеж гине 4 людини, 3 людей отримує травми; вогнем знищується або пошкоджується 60 будівель (споруд) та 13 одиниць техніки. Прямі збитки від однієї пожежі становлять 41,5 тис. грн⁹.

Прямі збитки від цих пожеж збільшилися у 3,2 рази і склали 1 млрд 138 млн 174 тис. грн, що становить 47,3 % від загальної кількості прямих збитків; побічні збитки збільшилися у 2,9 рази і склали 2 млрд 89 млн 780 тис. грн, що становить 27,7 % від загальної кількості побічних збитків. На одну пожежу на зазначених об'єктах припадає 691,1 тис. грн прямих збитків, у той час як середній показник на одну пожежу по всіх об'єктах складає 41,5 тис. грн, тобто менший у 16,7 рази.

Зауважимо, що впродовж останніх десяти років спостерігається стала тенденція до зменшення кількості загиблих унаслідок пожеж. Проте відносні показники кількості загиблих людей на 100 тис. населення залишаються високими – за цим показником Україна посідає четверте місце серед країн світу, загалом рівень пожежного ризику в Україні на порядок вище, ніж у промислово розвинутих країнах світу, зокрема й Європейського Союзу.

Розподіл пожеж між міською територією та сільською місцевістю становить у середньому різницю у 60 % та 40 % відповідно, а кількість загиблих унаслідок пожеж у містах і сільській місцевості мають діаметрально протилежні значення. Загибель людей унаслідок пожеж у сільській місцевості в середньому у 2,6 рази вища,

⁸ Про затвердження Порядку обліку пожеж та їх наслідків: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 груд. 2003 р. № 2030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2030-2003-%D0%BF#Text>.

⁹ Аналітична довідка про пожежі та їх наслідки в Україні за 2021 рік. Офіційний вебсайт Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту. URL: https://idundcz.dsns.gov.ua/files/2021/DOC/Analitichna%20dovidka%20pro%20pojeji_2021.pdf.

ніж у містах, що обумовлене передусім кількістю пожежно-рятувальних підрозділів і пожежної техніки, які зосереджені на цих адміністративних територіях. Так, усереднена питома вага пожеж, на які пожежно-рятувальні підрозділи прибували упродовж нормованого часу, у містах і селищах міського типу становить близько 44,0%, а у сільській місцевості – близько 23,0%. Такий стан справ пояснюється тим, що в Україні порівняно з країнами Європи площа обслуговування одним пожежним депо є однією з найбільших і становить 624 км² (до прикладу, у Франції – 99 км², Польщі – 19 км², Німеччині – 11 км²), а кількість протипожежної техніки на площу в 1 тис. км² – однією з найменших і становить 6 одиниць (у Франції – 13 од., Польщі – 65 од., Німеччині – 122 од.)¹⁰. Поліпшити такий стан можна шляхом збільшення кількості пожежно-рятувальних підрозділів і вдосконаленням нормативної бази щодо оптимального визначення місць їх розташування, що дозволить скоротити час прибуття до місця виклику та пришвидшити початок надання допомоги постраждалим на пожежах. Також, дослідження останніх років динаміки середньої кількості пожеж і загиблих унаслідок них людей за часом прибуття першого підрозділу на пожежу свідчить, що найбільша їх кількість реєструється на 5÷10 хвилинах прибуття першого підрозділу; тож у разі прибуття підрозділів на пожежі упродовж перших 10 хвилин від моменту повідомлення, ймовірність рятування життя людей зростає до 50%, а для сільської місцевості – понад 60%.

Аналізом даних статистики пожеж встановлено, що в 2/3 випадків пожежно-рятувальні підрозділи вчасно прибувають на гасіння пожеж об'єктів, обладнаних системами протипожежного захисту. Разом з тим статистичні дані свідчать, що під час пожеж у будівлях, обладнаних системами протипожежного захисту, в 14% випадків не спрацювали системи пожежної сигналізації, в 36% – системи пожежогасіння та системи протидимного захисту.

¹⁰ Климась Р.В., Одинець А.В., Матвійчук Д.Я., Несенюк Л.П. Аналіз нормативу часу прибуття першого пожежно-рятувального підрозділу на пожежі в Україні. Теорія і практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій: матеріали Х Міжнар. наук.-практ. конф. Черкаси: ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. С. 32–34.

Такий стан протипожежного захисту потребує формування та запровадження відповідних заходів державного регулювання, спрямованих на підвищення рівня захисту населення у сфері пожежної безпеки, як складової частини безпеки життєдіяльності, що спрямована на захист здоров'я і життя людини.

Позитивний досвід країн Європи, в яких упроваджено превентивні заходи на основі ризик-орієнтованого підходу, підтверджує ефективність державного системного регулювання безпеки. Європейський і світовий досвід показує, що запровадження сучасних методів регулювання техногенної безпеки на основі ризик-орієнтованого підходу дозволяє мінімізувати соціально-економічні наслідки від надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж, забезпечити гарантований рівень безпеки громадян і суспільства.

Наразі в Україні законодавчо встановлено, що державний нагляд у сфері господарської діяльності та терміни здійснення планових заходів мають бути диференційовані залежно від ступеня ризику, зокрема у сфері техногенної та пожежної безпеки встановлено відповідні критерії, за якими суб'єкти господарювання відносяться до одного з трьох ступенів ризику. Так, у 2016 році в Україні розпочато реформу системи державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки, що стала одним із пріоритетних напрямів реформування ДСНС України загалом. Основною метою реформи є запровадження ризик-орієнтованого підходу, що забезпечить об'єктивний диференційований підхід під час здійснення наглядової діяльності.

Окремі заходи в цьому напрямі вже реалізовані, зокрема запроваджено альтернативу заходам державного нагляду (контролю) для суб'єктів господарювання із середнім і незначним ступенем ризику шляхом страхування цивільно-правової відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, що може бути заподіяна третім особам або їхньому майну, а також іншим юридичним особам унаслідок надзвичайної ситуації чи пожежі; зменшено кількість суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику шляхом перегляду критеріїв, що визначають ступінь ризику від провадження господарської діяльності; з метою відкритості заходів державного нагляду (контролю) результати перевірок вносяться до Пілотного

модуля інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) (далі – ІАС ДНК) та оприлюднюються на офіційному сайті ДСНС України. Тривають роботи по запровадженню системи управління техногенною та пожежною безпекою на основі ризик-орієнтованого підходу і європейських стандартів щодо оцінювання й аналізування ризиків техногенної та пожежної безпеки об'єктів різного функціонального призначення; імплементації Директиви 2012/18/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 р. «Про контроль великомасштабних аварій, пов'язаних із небезпечними речовинами» (СЕВЕЗО III); посиленню відповідальності власників об'єктів за порушення встановлених вимог правил техногенної та пожежної безпеки із застосуванням впливових адміністративних санкцій; запровадженню європейської системи контролю продукції шляхом приведення регуляторної практики України у сфері технічного регулювання у відповідність до вимог законодавства Європейського Союзу по заміні державної сертифікації продукції на проведення оцінки її відповідності до введення в обіг, зокрема шляхом прийняття Технічного регламенту засобів цивільного захисту.

До загальних напрямів діяльності, що можуть забезпечити зниження пожежних ризиків і підвищити рівень протипожежного захисту, можна віднести: розвиток і запровадження нормативно-правових, соціально-економічних, науково-технічних, матеріально-технічних та інших заходів щодо попередження та гасіння пожеж.

До нормативно-правових заходів належать: внесення змін і доповнень до актів законодавства, що посилюють заходи пожежної безпеки; вдосконалення системи пожежогасіння, зокрема по розробленню та прийняттю нормативно-правових актів, що регламентують створення й функціонування добровільної пожежної охорони, зокрема для організації протипожежного захисту сільського населення; страхування шкоди, завданої пожежами; створення системи незалежної оцінки ризиків.

До соціально-економічних заходів потрібно віднести: формування впливу держави на забезпечення пожежної безпеки середовища проживання населення, що полягає в підготовці спеціальних програм навчання заходам пожежної безпеки; оснащення житлових

будинків системами протипожежного захисту та первинними засобами пожежогасіння; акцентування уваги на об'єктах громадського призначення, особливо закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення.

До науково-технічних заходів варто віднести: проведення фундаментальних досліджень у сфері вивчення процесів виникнення та розвитку пожеж, системних досліджень організаційного, інформаційного, технічного забезпечення систем управління пожежною безпекою, оснащеності пожежно-рятувальних підрозділів, діяльності органів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної¹¹ та пожежної безпеки; дослідження ефективності функціонування елементів системи забезпечення пожежної безпеки та вдосконалення технічних засобів і технологій пожежогасіння, протипожежної техніки, а також підготовки керівного складу і фахівців ДСНС України.

3. Висновки

Соціально-політична складова цивільного захисту – це комплекс конкретних дій держави, спрямованих на виконання основної ідейно-політичної функції по забезпеченню захисту громадян від загроз техногенного та природного характеру. Державне управління соціальної сфері цивільного захисту має бути спрямоване на усунення протиріч між словами і діями, між декларованими амбіціозними цілями й угодницькою політикою, що пронизує всю історію суспільства. Наскільки вдасться подолати ці протиріччя чи хоча б звузити дистанцію між теорією і практикою покаже майбутнє, але потреба в безпеці вимагає реальної, ефективної управлінської системи.

Література

Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

¹¹ Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 трав. 2018 р. № 430-р. Урядовий кур'єр. Офіційне видання від 27 черв. 2018 р. № 120.

- Through the 80's. Thin king globally, acting locally / Ed. by F. Feather. Washington: World future Soc., 1980. 433 p.
- Leander F. Humanism and naturalism. A comparative study of E. Sailliere, I. Babbitt and P. More. Goteborg: Elanders bortryckeri aktiebolag, 1937. 227 p.
- Reisero. The promise of scientific of scientific humanism. Toward. New York: Oscar Priest, 1940. 364 p.
- Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
- Про затвердження Порядку обліку пожеж та їх наслідків: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 груд. 2003 р. № 2030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2030-2003-%D0%BF#Text>.
- Аналітична довідка про пожежі та їх наслідки в Україні за 2021 рік. Офіційний вебсайт Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту. URL: https://idundz.dsns.gov.ua/files/2021/DOC/Analitychna%20dovidka%20pro%20pojeji_2021.pdf.
- Климась Р.В., Одинець А.В., Матвійчук Д.Я., Несенюк Л.П. Аналіз нормативу часу прибуття першого пожежно-рятувального підрозділу на пожежі в Україні. Теорія і практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. Черкаси: ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. С. 32–34.
- Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 трав. 2018 р. № 430-р. Урядовий кур'єр. Офіційне видання від 27 черв. 2018 р. № 120.

References

- Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine of June 28, 1996 № 254k/96-VR]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Feather F. ed. (1980). Through the 80's. Thin king globally, acting locally. Washington: World future Soc., 433. [in English].
- Leander F. (1937). Humanism and naturalism. A comparative study of

- E. Sailliere, I. Babbitt and P. More. Goteborg: Elanders bortryckeri aktiebolag, 227. [in English].
- Reisero (1940). The promise of scientific of scientific humanism. Toward. New Vork: Oscar Priest, 364. [in English].
- Kodeks tsyvilnoho zakhystu Ukrainy vid 02 zhovtnia 2012 r. № 5403-VI [Code of Civil Protection of Ukraine of October 2, 2012 № 5403-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Poriadku obliku pozhezh ta yikh naslidkiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 hrudnia 2003 r. № 2030 [On approval of the Procedure for accounting for fires and their consequences: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 26, 2003 № 2030]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2030-2003-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Analitychna dovidka pro pozhezhi ta yikh naslidky v Ukraini za 2021 rik [Analytical report on fires and their consequences in Ukraine of 2021]. *Ofitsiyni vebsait Instytutu derzhavnoho upravlinnia ta naukovykh doslidzhen z tsyvilnoho zakhystu – Official website of the Institute of Public Administration and Research in Civil Protection*. URL: https://idundcz.dsns.gov.ua/files/2021/DOC/Analitychna%20dovidka%20pro%20pojeji_2021.pdf [in Ukrainian].
- Klymas R.V., Odynets A.V., Matviichuk D. Ya., Neseniuk L.P. (2019). Analiz normatyvu chasu prybuttia pershoho pozhezho-riatualnoho pidrozdilu na pozhezhi v Ukraini [Analysis of the standard time of arrival of the first fire and rescue unit on fire in Ukraine]. *Teoriia i praktyka hasinnia pozhezh ta likvidatsii nadzvychnykh sytuatsii: materialy X Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Theory and practice of firefighting and emergency response: materials X International scientific-practical conference*. Cherkasy, 32–34 [in Ukrainian].
- Pro skhvalennia Natsionalnoi transportnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 travnia 2018 r. № 430-r [On approval of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 30 May. 2018 № 430-r]. *Uriadovyi kurier*. Ofitsiine vydannia vid 27 chervnia 2018 r. № 120 – *Government courier*. Official edition of June 27. 2018 № 120 [in Ukrainian].

Анотація

Актуальність дослідження зумовлена потребою вдосконалення механізмів інформаційного забезпечення пожежної безпеки в аспекті управління єдиною державною системою цивільного захисту, необхідністю надання пріоритетності процесам інформатизації управління у забезпеченні цивільного захисту України.

Конституцією України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. З огляду на це одним з пріоритетних напрямів державної політики є захист населення від пожеж і забезпечення належних заходів пожежної безпеки.

Інформаційну діяльність розглянуто як необхідну складову організації державного управління у сфері цивільного захисту й роботи керівного складу та фахівців, виконання завдань, які пов'язані безпосередньо з регулюванням процесів безпеки. Концентрація уваги на проблематиці інформаційного забезпечення цивільного захисту, зокрема пожежної безпеки, визначається тим, що особливого значення в сучасних умовах набуває необхідність посилення ефективності заходів державного контролю у цій сфері.

Окреслено основні підходи до розв'язання проблем підвищення ефективності управління єдиною державною системою цивільного захисту, її інформаційно-правового забезпечення. Наголошено, що регулювання соціальної сфери є однією з головних функцій держави. У соціальній сфері держави цивільний захист має такі функції, як політична і правова.

Зроблено наголос на використанні позитивного досвіду країн Європи, в яких впроваджено превентивні заходи на основі ризик-орієнтованого підходу, що безпосередньо пов'язаний з інформаційним забезпеченням пожежної безпеки. Враховано потребу вдосконалення інформаційно-правового забезпечення процесів реалізації стратегічних завдань захисту національних інтересів України у сфері цивільного захисту. Наголошено, що в сучасних умовах особливе значення має здійснення ефективної інформаційної політики під час надзвичайних ситуацій техногенного, соціального та природного характеру.

Визнано неможливість ігнорування загроз у сфері національної безпеки України, потреби моніторингу надзвичайних ситуацій, які за причинами виникнення та масштабами поширення не обмежуються кордонами однієї держави. Акцентовано увагу на механізмах інформаційного реагування України на надзвичайні ситуації такого масштабу, а також на тому, що механізм реагування на кризи та управління ними повинен бути підкріплений різними інституційними та процесуальними механізмами в рамках

єдиної інформаційної системи, Кризової платформи, які можуть активізуватись під час виникнення загрози й забезпечувати негайну реакцію на них. Інформаційне забезпечення пожежної безпеки пов'язано з проблемою своєчасної реакції на загрози, що виникають унаслідок криз (цивільного та воєнного характеру) поза його межами.

Ключові слова: соціальне управління, інформаційна діяльність, публічне адміністрування, пожежна безпека, цивільний захист, надзвичайна ситуація

Information Provision of Fire Safety in the Aspect of Social Governance with the Unified State System of Civil Protection

Summary

The topic's urgency is due to the need to improve the mechanisms of information security of fire safety in terms of management of a unified state system of civil protection, the need to give priority to the processes of informatization of management in ensuring civil protection of Ukraine.

The Constitution of Ukraine recognizes man, his life and health, honour and dignity, inviolability and security as the highest social value. The establishment and protection of human rights and freedoms is the main duty of the state. In view of this, one of the priorities of state policy is to protect the population from fires and ensure appropriate fire safety measures.

Information activities are considered as a necessary component of the organization of public administration in the field of civil protection and the work of management and specialists, the implementation of tasks directly related to the regulation of security processes. The focus on the issues of information support of civil protection, in particular fire safety, is determined by the fact that in modern conditions the need to strengthen the effectiveness of state control measures in this area is of particular importance.

The main approaches to solving the problems of improving the management of the unified state system of civil protection, its information and legal support are outlined. It is emphasized that the regulation of the social sphere is one of the main functions of the state. In the social sphere of the state, civil protection has such functions as political and legal.

Emphasis is placed on the use of positive experience of European countries, which have implemented preventive measures based on a risk-oriented approach that is directly related to information security of fire safety. The need to improve the information and legal support of the processes of implementation of strategic objectives of protection of national interests of Ukraine in the field

of civil protection is taken into account. It is emphasized that in modern conditions the implementation of an effective information policy during emergencies of man-made, social and natural nature is of particular importance.

It is recognized that it is impossible to ignore threats in the field of national security of Ukraine, the need to monitor emergencies, which due to the causes and scale of spread are not limited to the borders of one state. Emphasis is placed on the mechanisms of information response of Ukraine to emergencies of this scale, as well as the fact that the mechanism of crisis response and management should be supported by various institutional and procedural mechanisms within unified information system, Crisis Platform, which may be activated during threats, and provide an immediate response to them. Fire safety information is related to the problem of timely response to threats arising from crises (civil and military) outside it.

Keywords: social management, information activity, public administration, fire safety, civil protection, emergency

Sergiy Yeremenko – Doctor of Technical Sciences, Associate Professor, Deputy Head for Academic Affairs, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3685-4713>.

Vladyslav Melnyk – Lecturer at the Department of Fire Prevention and Life Safety, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection; melnykvladyslav@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2659-9942>.